

(ג) מה היה תחלתו של רבי אליעזר בן [הורקנוס. בן] עשרים ושנים שנה היה ולא למד תורה. פעם אחת [אמר אלך ואלמוד] תורה לפני רבן יוחנן בן זכאי אמר לו אביו הורקנוס אי אתה טועם עד שתחרוש מלא מענה השכים וחרש מלא מענה. אמרו אותו היום ערב שבת היה הלך וסעד אצל חמיו וי"א לא טעם כלום מו' שעות של ערב שבת עד שש שעות של מוצאי שבת כשהוא הולך בדרך ראה אבן שדימה ונטלה ונתנה לתוך פיו וי"א גללי הבקר היה הלך ולן באכסניא שלו הלך וישב לו לפני רבן יוחנן בן זכאי בירושלים עד שיצא ריח רע מפיו אמר לו רבי יוחנן בן זכאי אליעזר בני כלום סעדת היום שתק שוב א"ל ושתק. שלח וקרא לאכסניא שלו א"ל כלום סעד אליעזר אצלכם אמרו לו אמרנו שמא אצל רבי היה סועד אמר להם [אף אני] אמרתי שמא אצלכם היה סועד ביני וביניכם אבדנו את רבי אליעזר מן האמצע. א"ל כשם שיצא לך ריח רע מפיו כך יצא לך שם טוב בתורה שמע עליו הורקנוס אביו שהיה לומד תורה אצל רבן יוחנן בן זכאי אמר אלך (ואדיר) אליעזר בני מנכסי אמרו אותו היום רבן יוחנן בן זכאי יושב ודורש בירושלים וכל גדולי ישראל יושבין לפניו. שמע עליו שבא הושיב לו שומרין אמר להם אם בא לישב אל תניחוהו הוא בא לישב ולא הניחוהו. היה מדלג ועולה [והולך] עד שהגיע אצל בן ציצית הכסת ואצל נקדימון בן גוריון ואצל בן כלבא שבוע היה יושב ביניהם ומרתת. אמרו אותו היום נתן עיניו רבן יוחנן בן זכאי ברבי אליעזר ואמר לו פתח [ודרש] א"ל איני יכול לפתוח דחק עליו ודחקוהו התלמידים עמד ([ופתח]) ודרש בדברים שלא שמעתן און מעולם. כל דבר ודבר שיצא מפיו עמד רבן יוחנן בן זכאי ([על רגליו]) ונשקו על ראשו (ואמר לו ר' אליעזר רבי אמת למדתני). עד שלא הגיע [זמן] לצאת עמד הורקנוס אביו על רגליו ואמר רבותי אני לא באתי אלא להדיר אליעזר בני מנכסי עכשיו כל נכסי יהיו נתונים לאליעזר בני ו כל אחיו פטורין [ואין להם בהן כלום].

מעשה בי ר' אליעזר ורבי יהושע ור' עקיבה שעלו לחולת אנטוכיא על עסק מגבת חכמים והוה תמן חד אבא יהודה עביד מצוה בעין טובה פעם אחת ירד מנכסיו וראה רבותינו ונתייאש מהן עלה לו לביתו ופניו חולניות אמרה לו אשתו מפני מה פניך חולניות אמר לה רבותינו כאן

ואיני יודע מה אעשה אשתו שהיתה צדקת ממנו אמרה לו נשתיירה לך
שדה אחת לך ומכור חצייה ותן להן הלך ועשה כן ובא אצל רבותינו
ונתן להן ונתפללו עליו רבותינו אמרו לו אבא יהודה הקב"ה ימלא
חסרנותיך עם כשהלכו להם ירד לחרוש בתוך חצי שדהו עם כשהוא
חורש בתוך חצי שדהו שקעה פרתו ונשברה ירד להעלותה והאיר
הקב"ה עיניו ומצא סימא אמר לטובתי נשברה רגל פרתי. (ירושלמי
הוריות יז:)